

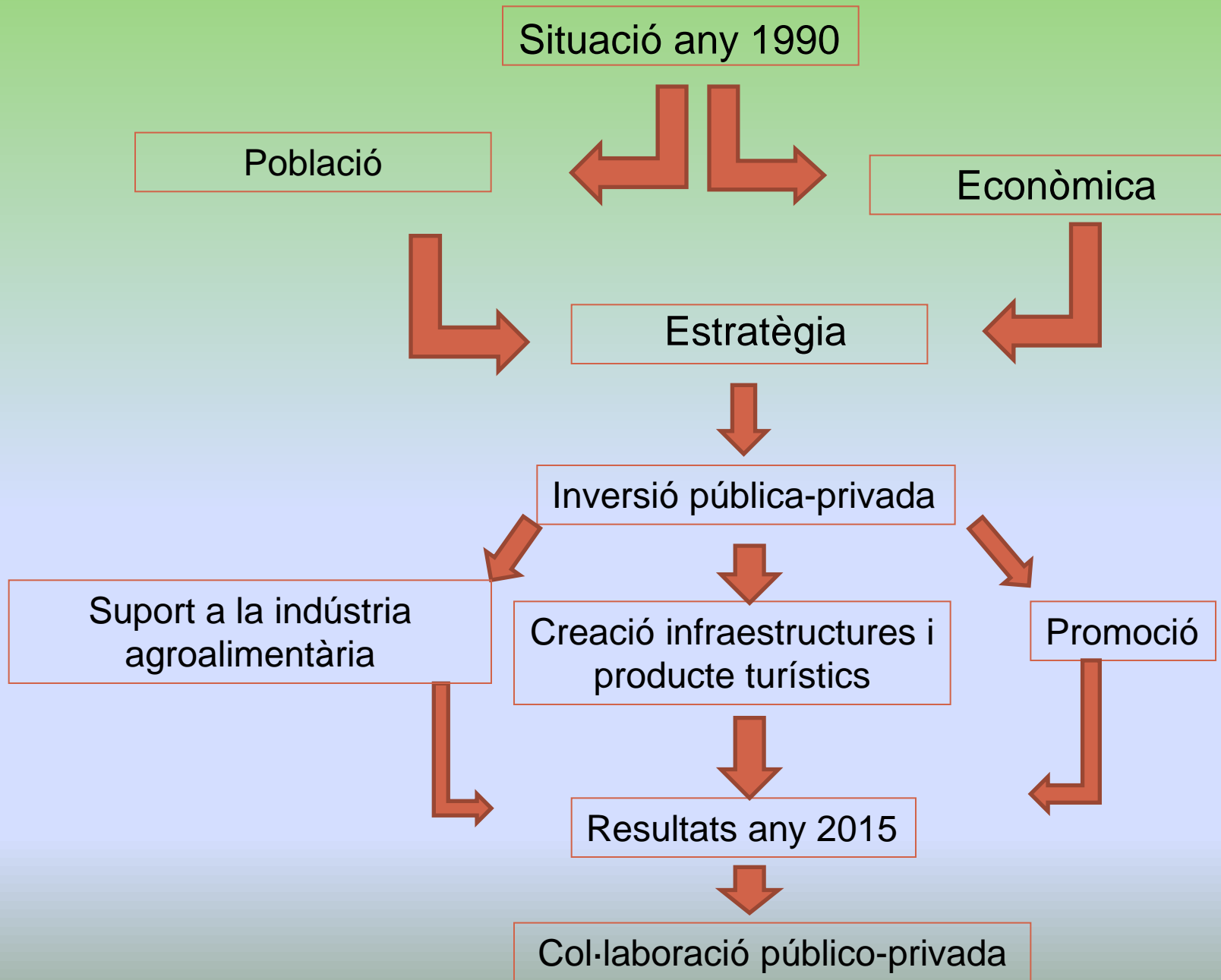
Consell Comarcal
de la Terra Alta

terra
ALTA
PARADÍS RURAL

Terra Alta, Paradís Rural

La Granadella, les Garrigues

28 d'abril de 2016

LA TERRA ALTA

La Terra Alta està situada al sud-oest de la província de Tarragona i limita amb l'Aragó pel nord-oest. La formen **12 municipis**, i la seva població és de **11.872 habitants**; el municipi més gran és Gandesa, capital de la comarca, amb 3.009 habitants, i el més petit Prat de Comte, amb 165 habitants. La densitat de població és de 16 hab/km. Forma part de les Terres de l'Ebre i és la comarca més petita en població.

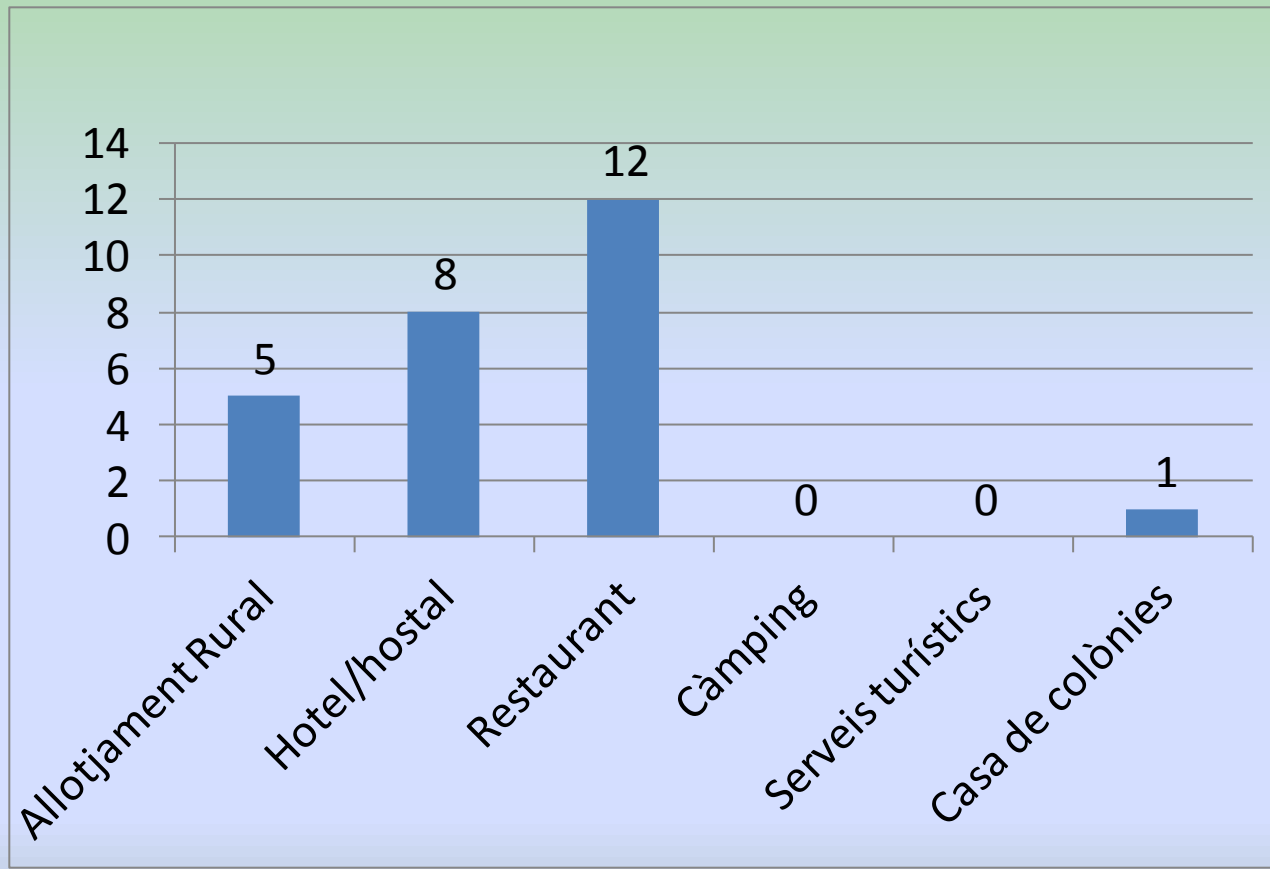
CARACTERÍSTIQUES DE LA POBLACIÓ

- A principis dels 90, la Terra Alta era una comarca que anava perdent població; en 10 anys en va perdre un 4%.
- Hi havia un èxode de la població cap a les zones urbanes a la recerca de nous llocs de treball.
- La població comarcal, cada vegada més envellida, amb pocs naixements.

SITUACIÓ ECONÒMICA

- A principis dels 90, l'economia comarcal estava centrada en l'agricultura amb conreus de secà. Els cultius més importants: la vinya, l'olivera i els fruits secs. La dependència de l'agricultura era molt important.
- El vi, amb unes característiques excepcionals, disposa d'una DO creada l'any 1982. Malgrat tot, ens trobàvem amb molta producció, una gran dispersió de marques, poca tecnificació i una inexistent estratègia comercial, on la major part del producte es comercialitzava a l'engròs.
- En la indústria, destacaven els manipulats de paper i la fabricació de materials per a la construcció. La mà d'obra femenina s'ocupava bàsicament en el sector de la confecció.
- La construcció ocupava l'11% de la població activa.

- El turisme era gairebé inexistent com a sector productiu, malgrat tenir un gran potencial. Els establiments turístics a principis dels anys 90 eren molt pocs:

ESTRATÈGIA

L'any 1990, recentment creat, el Consell Comarcal encarregar la primera diagnosi. Les recomanacions, en l'àmbit socioeconòmic, van ser:

- Potenciar el turisme aprofitant els recursos endògens del territori, especialment els naturals.
- Transformar una part dels conreus de secà de la comarca en regadiu.
- Augmentar la qualitat de la producció agrària, especialment el vi, i aconseguir una DOP per a l'oli.
- Cercar línies estratègiques per comercialitzar els productes agraris adaptant-los a les noves exigències dels mercats consumidors.

En definitiva, adaptar el sector agrari a les exigències del mercat i desenvolupar el sector turístic.

ESTRATÈGIA

L'any 1990, la Comissió Europea publica la iniciativa Comunitària Leader I, per tal d'incentivar projectes que contribuïssin en un territori a:

- Crear un entramat socioeconòmic basat en el turisme per complementar la renda agrària.
- Paralitzar l'èxode de la població.
- Preservar el paisatge i el medi rural.

Els objectius coincideixen amb els del Consell Comarcal.

El Consell Comarcal va aconseguir la iniciativa europea LEADER I

ESTRATÈGIA

Factors clau a tenir en compte per desenvolupar l'estratègia:

- Tots els representants públics van estar d'acord a impulsar aquest procés, que mitjançant la diversificació de la producció agrària podria suposar un canvi de pensar i fer dels seus habitants.
- Davant d'aquesta situació crítica de l'economia comarcal, l'èxode poblacional i les recomanacions dels representants públics comarcals, el sector privat va començar a creure que s'havia de fer un canvi.
- Suport econòmic de les Administracions.

**LEADER I VA INICIAR EL PROCÉS DE CANVI SOCIOECONÒMIC A LA TERRA
ALTA: INVERSIÓ+TREBALL PÚBLIC/PRIVAT**

Per desenvolupar l'estratègia en l'àmbit turístic, la Terra Alta compta amb gran potencial en l'aspecte

NATURAL

Espais protegits:

- Zona dels Ports de Tortosa-Beseit, actualment Parc Natural dels Ports
- Serres de Pàndols i Cavalls
- Riu Matarranya i Ribera del riu Algars, entre d'altres

HISTORICOCULTURAL

Restes de poblats ibèrics i espais de la Batalla de l'Ebre, entre d'altres, així com festes tradicionals molt pròpies i molt lligades al territori

ARQUITECTÒNIC

La Terra Alta conserva mostres de diferents estils arquitectònics, des del romànic fins al modernisme

GASTRONÒMIC

Una cuina tradicional basada en els productes de la terra i molta varietat en dolços, elaborats amb oli de la varietat pròpia, empeltre, tot maridat amb els vins de la DO Terra Alta

CREACIÓ DE PRODUCTES TURÍSTICS APROFITANT RECURSOS ENDÒGENS

VIA VERDA

Per la Terra Alta transcorria una via fèrria que va deixar de funcionar l'any 1973. El recorregut per la comarca disposa de paisatges de gran bellesa, susceptibles de ser aprofitats turísticament.

L'any 1994, el Consell Comarcal aconsegueix la cessió, per part de RENFE, d'aquest tram, i s'encarrega el projecte per a la seva adequació com a Via Verda, dins del programa de *Vías Verdes del Ministerio de Agricultura y Medioambiente*, promocionat per la *Fundación de los Ferrocarriles Españoles*.

L'any 2000 entra en funcionament com a Via Verda de la Terra Alta

Per tal de posar a l'abast de totes les persones aquest recorregut, l'any 2010 es va realitzar l'adequació d'un tram de 5 Km a tot tipus de persones, sigui quina sigui la seva capacitat.

A data d'avui, la Via Verda és el principal actiu turístic de la comarca. Al seu voltant s'han creat 6 empreses de lloguer de bicicletes.

L'any 2015 van utilitzar la Via Verda un total de 36.649 usuaris.

LA XARXA CICLISTA

La Xarxa Ciclista es crea per tal de dinamitzar una part de la comarca amb menys reclam turístic que la zona sud, al voltant de la Via Verda.

Són **266 quilòmetres** de camins senyalitzats, repartits amb **13 rutes** de diferents graus de dificultat, que transcorren per tota la comarca.

ART AL RAS

Art al Ras és una proposta cultural en la qual diferents artistes realitzen un seguit d'escultures distribuïdes pels principals camins que uneixen els municipis de la Terra Alta, utilitzant els materials propis de l'entorn (fusta, argila, ferro...).

Actualment, hi ha una cinquantena d'escultures de 40 autors diferents.

LA RUTA DE LA PAU I ELS ESPAIS DE LA BATALLA DE L'EBRE

La Terra Alta va ser l'escenari durant la Guerra Civil de la **Batalla de l'Ebre**. Al maig del 1999, en col·laboració amb la Federació d'entitats Excursionistes de Catalunya, va entrar en servei la Ruta de la Pau, recorregut senderista circular que lliga la majoria de punts que van tenir significació durant la Batalla de l'Ebre.

L'any 2001 es constitueix el Consorci memorial dels espais de la batalla de l'Ebre amb la finalitat de museïtzar els espais més emblemàtics de la Batalla de l'Ebre. Actualment hi ha en funcionament cinc centres d'interpretació i diferents espais visitables a l'aire lliure.

L'any 2015 aquests espais van rebre un total de 9.000 visitants

LA RUTA DE L'OLI

La ruta de l'oli per la Terra Alta agrupa **10 municipis** inclosos dins de la DOP Oli de Terra Alta. El recorregut inclou **14 punts de visita** per conèixer tot allò referent a l'elaboració de l'oli de la Terra Alta.

EL CAMÍ DE SANT JAUME DE L'EBRE

És un recorregut que aplega els pelegrins que es dirigeixen a Santiago de Compostel·la, procedents dels pobles de l'arc mediterrani (País Valencià, comarques del Montsià i Baix Ebre). Travessa la Terra Alta, cap al nord i fins l'Aragó, i així fins a Santiago de Compostel·la.

TURISME ACTIU A LA DESEMBOCADURA DEL RIU MATARRANYA

S'incorpora l'any 2011 una activitat turística molt diferenciada de l'oferta existent: la possibilitat de practicar esports nàutics amb la posada en marxa d'un càmping, restaurant, guarda-barques, lloguer de caiacs... a l'embassament de la Pobla de Massaluca (riu Matarranya).

ENOTURISME

La Terra Alta és una comarca amb forta tradició vitivinícola, amb una DO pròpia; és per això que rep molts visitants interessats a conèixer la cultura del vi d'aquesta comarca.

L'oferta enoturística comarcal s'articula mitjançant:

1.- PAISATGES DEL VI

Recorregut audioduiat i senyalitzat, de 70 km, que travessa els principals municipis productors de vi a la comarca.

2.- CENTRE D'INTERPRETACIÓ DEL VI

Un espai on s'explica tot el que fa referència a la cultura del vi a la comarca. Disposa de sala d'audiovisuals i vinoteca.

3.- VISITA ALS CELLERS

La comarca disposa de diversos cellers visitables on es degusten vins i s'expliquen les seves peculiaritats. A més, la comarca disposa de dos cellers modernistes de l'arquitecte Cèsar Martinell, deixeble d'Antoni Gaudí, coneguts amb el sobrenom de catedrals del vi.

4.- GASTRONOMIA

Diversos restaurants de la comarca ofereixen maridatges amb una cuina adaptada als vins de la DO Terra Alta.

5.- ACTIVITAT ENOTURÍSTICA . Hi ha dues empreses que ofereixen activitats vinculades a la cultura del vi i els actius turístics comarcals.

SECTOR AGROALIMENTARI

El sector agrari va experimentant un canvi important, ja que va passar de ser un sector bàsicament productiu a transformar i comercialitzar el producte. Moltes de les inversions necessàries en aquest procés es van iniciar amb Leader I.

Es produeix un canvi generacional que ha comportat el manteniment de les estructures agràries cooperatives i la creació d'altres empreses de caràcter privat vinculades a les indústries agroalimentàries basades en el vi i l'oli i en l'elaboració de productes de qualitat.

L'any 1999, la Terra Alta aconsegueix un projecte de regadiu per a conreus de vinya, olivera i ametllers.

SUPORT A L'ESTRATÈGIA

Per poder desenvolupar gran part de les actuacions turístiques, la comarca ha disposat de:

- Programes LEADER (1991 – 2014)

Inversió Total de 30.000.000€. Mitjana d'ajut del 32%

- Pla de dinamització turística 2003- 2009

El pla va permetre crear la marca turística de la comarca, el portal de turisme comarcal, la instal·lació de sistemes d'informació interactiva, la senyalització de monuments, l'arxiu fotogràfic i l'edició de material promocional de la Terra Alta.

- Fons FEDER

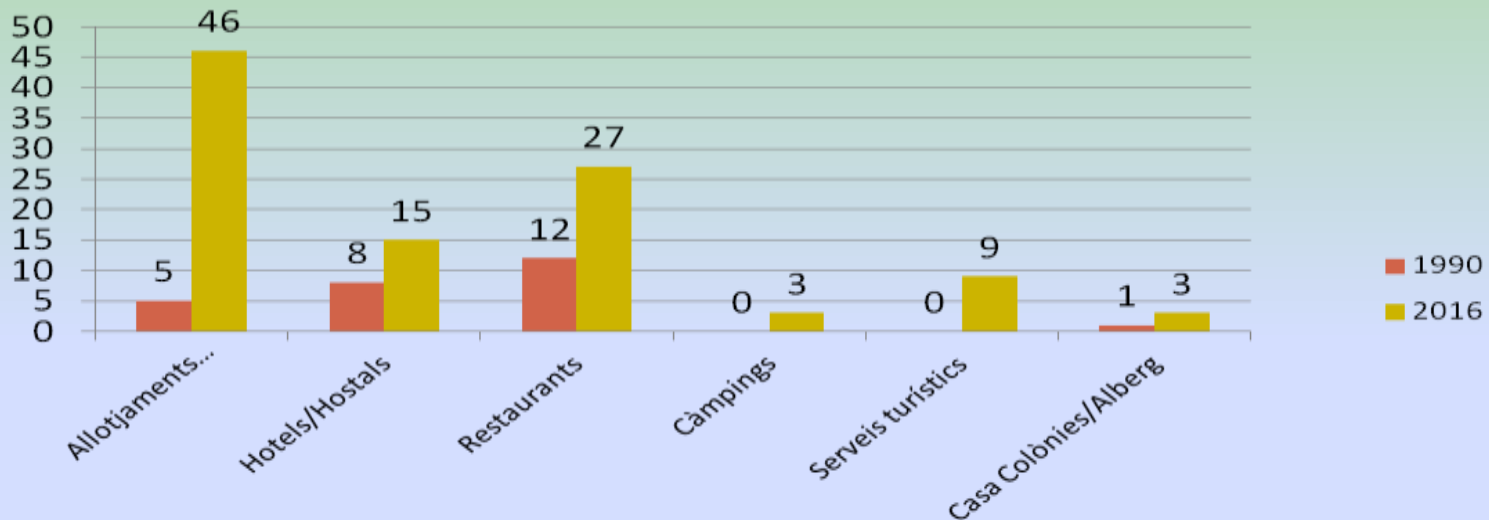
- Suport de la Diputació de Tarragona

- Plans de foment turístic conjunts amb les 4 comarques de les Terres de l'Ebre. Generalitat de Catalunya

RESULTATS SOCIOECONÒMICS. TURISME

Paral·lelament als productes turístics creats, hi ha hagut un creixement d'empreses del sector:

S'ha passat de 26 establiments de caràcter turístic a 103. El nombre de places d'allotjament a la comarca és de 1.370 i les places de restauració són 3.524

RESULTATS SOCIOECONÒMICS. AGRARI/AGOALIMENTARI

Transformació de conreus de secà en regadiu:

El projecte del reg a la Terra Alta ha suposat la transformació de 7.500 hectàrees de conreus de secà en regadiu. Com a conseqüència:

- s'incrementa la producció
- s'han diversificat els cultius
- poden assegurar-se algunes collites

Creació de la DOP Oli de Terra Alta l'any 2000, amb 15 almàsseres inscrites i més de 2.000 productors.

Increment del nombre de cellers privats. Actualment 48 referències de vins de la DO Terra Alta apareixen a la llista mundial de Robert Parker.

L'especificitat de la varietat garnatxa blanca (1/3 de la producció mundial es troba a la Terra Alta) fa que el vi elaborat amb la distinció 100% garnatxa blanca tingui unes excel·lents qualitats i una gran acceptació en els mercats consumidors.

LÍNIES DE TREBALL ACTUALS

Es fonamenten bàsicament en:

Col·laboració pública – privada

- Grup de treball en matèria de turisme per impulsar accions conjuntes:
 - Jornades gastronòmiques
 - Targeta Terra Alta
 - Intercanvis professionals ...
 - Oleoturisme
- Taules sectorials vinculades a:
 - Turisme Rural
 - Enoturisme
- Programa Treball a les 7 comarques

Gràcies

Consell Comarcal
de la Terra Alta

terra
ALTA
PARADÍS RURAL

www.terra-alta.org

